

Верховний
Суд

Актуальна практика Верховного Суду з питань розгляду сімейних спорів в умовах воєнного стану

Ірина Воробйова,
Суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду

Визначення розміру аліментів у частці від заробітку (доходу) матері, батька дитини (стаття 183 СК України)

Тлумачення положень СК України, зокрема положень статті 81, частини третьої статті 181, частини другої статті 182, статті 183 СК України, свідчить про те, що законодавець ототожнює поняття «заробітку» та «доходу», передбачаючи можливість стягнення на користь дитини мінімального рекомендованого розміру аліментів з обох джерел отримання грошових коштів.

Загальні засади (принципи) приватного права мають фундаментальний характер й інші джерела правового регулювання, у першу чергу, акти сімейного законодавства, мають відповідати змісту загальних засад.

Це, зокрема, проявляється в тому, що загальні засади (принципи) є по своїй суті нормами прямої дії. З урахуванням вимог справедливості та розумності будь-який суб`єкт приватного права безумовно спрямовує на споживання лише такі доходи, які становлять безумовний приріст його майна (заробітна плата, гонорари, плата за надання послуг, доходи від процентів по депозитам, орендна плата тощо). Саме тому лише той дохід, який збільшує майно платника аліментів, якщо тільки він прямо не звільнений від цього Переліком видів доходів,

Натомість, грошовий дохід, який є просто еквівалентом відчуженого платником аліментів майна, не повинен враховуватись під час визначення розміру аліментів.

Тлумачення наведених вище норм права дає підстави для висновку, що **виручення боржником грошових коштів від продажу нерухомого майна, в обмін на передачу покупцю права власності на зазначене нерухоме майно, не має наслідком отримання доходу платником аліментів, а є грошовим еквівалентом вартості цього майна до його продажу та не є видом заробітку (доходу), з якого стягуються аліментні платежі, у розумінні Переліку видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів.**

Постанова ВС від 25 січня 2021 року у справі № 758/10761/13-ц (провадження № 61-19815сво19)

Під час вирішення питання про стягнення аліментів державний виконавець має враховувати отриманий боржником (платником аліментів) дохід від використання належних йому земельних ділянок, який збільшує його майно, навіть за відсутності реєстрації права власності на них у державному реєстрі речових прав або іншого права користування (оренди) ними.

Постанова ВС від 08 грудня 2021 року у справі № 490/9589/18-ц (провадження № 61-15429св21)

Тлумачення частини першої статті 182 та частини п`ятої статті 183 СК України свідчить, що обмеження щодо розміру аліментів, передбачене частиною п`ятою статті 183 СК України встановлено виключно для справ, що розглядаються у порядку наказного провадження, яке призначене для стягнення грошових сум незначного розміру.

Постанова ВС від 16 червня 2021 року у справі № 308/9827/19 (провадження № 61-3155св21)

Визначення розміру аліментів у твердій грошовій сумі (стаття 184 СК України)

В законодавстві термін «тверда грошова сума» є умовним та позначає відповідну суму аліментів на утримання дитини, що чітко визначена за домовленістю між платником та одержувачем аліментів або за рішенням суду.

Грошовою одиницею України є гривня (стаття 99 Конституції України).

Механізм обов'язкової індексації розміру аліментів, визначених у твердій грошовій сумі, встановлено Порядком проведення індексації грошових доходів населення, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1078 (із змінами та доповненнями).

Аналіз вказаних положень свідчить про те, що механізм та порядок щорічного визначення розміру прожиткового мінімуму та щорічної індексації розміру аліментів є в значній мірі схожим. Це робить можливим та доцільним проведення такої індексації лише за умови визначення розміру аліментів у твердій грошовій сумі із зазначенням конкретної грошової суми у грошовій одиниці України - гривні, а не з прив'язкою до розміру прожиткового мінімуму чи до її частини.

Зазначене узгоджується з приписами статті 71 Закону України «Про виконавче провадження», яка, зокрема, регулює питання щодо проведення державним, приватним виконавцем індексації розміру аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі.

При таких обставинах, приймаючи до уваги положення зазначених вище правових норм, ураховуючи законодавчо встановлений механізм обов'язкової індексації розміру аліментів, визначених у твердій грошовій сумі, за наявності відповідної заяви одержувача про обрання ним способу стягнення аліментів у вигляді твердої грошової суми, суди у резолютивній частині рішення про стягнення аліментів повинні зазначати конкретну грошову суму, визначену у грошовій одиниці України - гривні.

Звертаючись до суду у жовтні 2020 року з позовом, ОСОБА_1 просила стягнути з ОСОБА_2 на її користь аліменти на утримання неповнолітнього сина ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , в твердій грошовій сумі у розмірі двох прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку, що становить 3 718 грн.

Таким чином, позивачка визначилася зі способом стягнення аліментів та просила стягувати його з відповідача у твердій грошовій сумі у розмірі 3 718 грн.

При таких обставинах стягнення судом першої інстанції, з чим погодився апеляційний суд, аліментів в розмірі одного прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років станом на 01 січня 2021 року щомісячно (тобто без зазначення конкретної грошової суми, визначеної у грошовій одиниці України - гривні) не ґрунтуються на зазначених вимогах закону та не узгоджується із законодавчо визначеними способами стягнення аліментів.

Успадковане та отримане в дар майно не є доходом, який ураховується при визначенні розміру аліментів.

Постанова ВС від 15 червня 2022 року у справі № 682/1277/20 (провадження № 61-3614св22)

Відмова матері від дитини у пологовому будинку, невиконання обов'язку по її утриманню є підставою для стягнення аліментів на користь дитини, а також і відшкодування завданої їй моральної шкоди.

Постанова ВС від 21 квітня 2021 року у справі № 2-3897/10 (провадження № 61-6791св21)

Участь батьків у додаткових витратах на дитину (стаття 185 СК України)

Це положення стосується особливих обставин, приблизний перелік яких надається у цій статті. До таких особливих обставин закон відносить насамперед випадки, коли дитина, яка знаходиться на утриманні батьків, потребує додаткових витрат, у тому числі у зв'язку з розвитком певних її здібностей. Визначення таких особливих обставин відноситься до компетенції суду, і вони є індивідуальними в кожному конкретному випадку.

Особливі обставини, яких стосується стаття 185 СК України, можуть бути зумовлені як негативними фактами (хворобами), так і позитивними фактами (схильність дитини до музики, що потребує купівлі музичного інструмента, або до певного виду спорту, що вимагає додаткових матеріальних витрат, або дитина потребує оздоровлення та відпочинку біля моря чи на гірському курорті).

Виходячи із аналізу статті 185 СК України та встановлених обставин справи, що є предметом касаційного перегляду, колегія суддів Верховного Суду вважає, що надання послуг із організації вступу до вищих навчальних закладів для здобуття професійної освіти, щодо підготовки документів для поїздки на навчання до навчального закладу Oxford International до Великої Британії та Канади, вступ до навчального закладу за кордоном та консультації з цих питань є тими особливими обставинами, щодо яких передбачено стягнення додаткових витрат з батьків на утримання дитини, відповідно до положень статті 185 СК України.

Вирішуючи питання щодо розміру коштів, які підлягають стягненню на додаткові витрати, суди повинні враховувати особливі обставини, якими обумовлені ці додаткові витрати і які є індивідуальними у кожній конкретній справі, а також стан здоров'я та матеріальне становище дитини, стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів, наявність у платника аліментів інших дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина, наявність на праві власності, володіння та/або користування у платника аліментів майна та майнових прав, у тому числі рухомого та нерухомого майна, грошових коштів, виключних прав на результати інтелектуальної діяльності, корпоративних прав.

Постанова ВС від 12 січня 2022 року у справі № 640/15771/19 (провадження № 61-11061св21)

Наявність переплати за аліментами може бути підставою для відмови у задоволенні позовних вимоги про стягнення додаткових витрат на дитину.

Постанова ВС від 12 січня 2022 року у справі № 545/3115/19 (провадження № 61-18145св20)

Стягнення аліментів на утримання дитини, яка продовжує навчання, є одним із способів захисту інтересів дитини, забезпечення одержання нею коштів, необхідних для її життєдіяльності, оскільки на період навчання вона не має самостійного заробітку та потребує матеріальної допомоги з боку батьків, які зобов'язані утримувати своїх повнолітніх дітей, що продовжують навчатися, до досягнення ними двадцяти трьох років.

Постанова ВС від 13 квітня 2021 року у справі № 308/4214/18 (провадження № 61-16005св20)

Зміна розміру аліментів (стаття 192 СК України)

У постанові Верховного Суду України від 05 лютого 2014 року у справі № 6-143цс13 зроблено висновок, що розмір аліментів, визначений рішенням суду, не вважається незмінним. Отже, у зв'язку із значним покращенням матеріального становища платника аліментів матір дитини може подати до суду заяву про збільшення розміру аліментів. Значне погіршення матеріального становища батька може бути підставою для його вимоги про зменшення розміру аліментів. СК України передбачає підстави для зміни розміру аліментів, визначеного за рішенням суду, але не пов'язує їх зі способом присудження. Стаття 192 СК України тільки вказує на можливість зміни раніше встановленого розміру аліментів **за наявності доведених в судовому порядку підстав, а саме: зміни матеріального або сімейного стану, погіршення або поліпшення здоров'я когось із них та в інших випадках, передбачених цим Кодексом.** З огляду на відсутність імперативної заборони змінювати розмір аліментів шляхом зміни способу їх присудження, за положеннями статті 192 СК України зміна розміру аліментів може мати під собою зміну способу їх присудження (зміна розміру аліментів, стягнутих за рішенням суду у частці від заробітку (доходу) матері, батька дитини на розмір аліментів, визначений у певній твердій грошовій сумі та навпаки). Отже, у спірних правовідносинах підлягає застосуванню не тільки стаття 192 СК України, але й низка інших норм, присвячених обов'язку батьків утримувати своїх дітей (стаття 182 «Обставини, які враховуються судом при визначенні розміру аліментів», стаття 183 «Визначення розміру аліментів у частці від заробітку (доходу) матері, батька дитини», стаття 184 «Визначення розміру аліментів у твердій грошовій сумі»).

Аналіз змісту статті 192 СК України свідчить, що зміна законодавцем мінімального розміру аліментів, які підлягають стягненню з платника аліментів на одну дитину, не є підставою для зміни розміру аліментів відповідно до статті 192 СК України.

Постанова ВС від 20 червня 2019 року у справі № 632/580/17 (провадження 61-51сво18)

Факт народження у платника аліментів дитини у іншому шлюбі, без належних та допустимих доказів погіршення його матеріального стану, не є безумовною підставою для зменшення розміру аліментів.

Постанова ВС від 28 травня 2021 року у справі № 715/2073/20 (провадження № 61- 1031св21)

Відшкодування одним із батьків половини вартості ремонту технічних пристроїв, половини вартості витрат на лікування, відвідування секцій та позашкільних закладів не є додатковими витратами в розумінні вимог СК України та охоплюються розміром аліментів, що стягуються з нього на утримання дитини на користь іншого з батьків.

Постанова ВС від 12 січня 2022 року у справі № 545/3115/19 (провадження № 61-18145св20)

Визначення розміру заборгованості за аліментами, присудженими у частці від заробітку (доходу)

У постанові Верховного Суду від 05 квітня 2021 року справа № 487/4219/20 (провадження № 61-18539св20) зазначено, що у частинах першій, третій та восьмій статті 71 Закону України «Про виконавче провадження» закріплено, що порядок стягнення аліментів визначається законом. Визначення суми заборгованості зі сплати аліментів, присуджених як частки від заробітку (доходу), визначається виконавцем у порядку, встановленому СК України. Спори щодо розміру заборгованості із сплати аліментів вирішуються судом за заявою заінтересованої особи у порядку, встановленому законом. У статті 195 СК України встановлено порядок визначення заборгованості за аліментами, присудженими у частці від заробітку (доходу). Згідно із частиною третьою статті 195 СК України розмір заборгованості за аліментами обчислюється державним виконавцем, приватним виконавцем, а в разі виникнення спору - судом. [...] У постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 13 січня 2021 року у справі № 2-751/2007 (провадження № 61-15422св20) зазначено, що: «оскільки заявник звернулася до суду, який видав виконавчий документ, зі скаргою на дії державного виконавця щодо розрахунку аліментів у порядку контролю за виконанням судового рішення, то такий спір може розглядатися у порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця, що передбачений розділом VII ЦПК України. До подібних правових висновків дійшла Велика Палата Верховного Суду у постанові: від 29 серпня 2018 року у справі № 201/10328/16-ц, провадження № 14-192цс18; від 27 листопада 2019 року у справі № 201/10329/16-ц, провадження № 14-496цс19. Зазначене також узгоджується із правовим висновком Верховного Суду у постанові від 05 серпня 2020 року у справі № 464/6206/18, провадження № 61-18142св19. Тобто, у вказаній категорії справ стягувач аліментів вправі обирати спосіб судового захисту: або оскаржувати дії державного виконавця, або пред'являти позов на загальних підставах». У постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 03 лютого 2021 року в справі № 125/2525/18 (провадження № 61-13525св20) зроблено висновок, що «спір щодо розміру заборгованості зі сплати аліментів вирішується судом за заявою заінтересованої особи. Залежно від предмета та суті вимог така заява може розглядатися у порядку, передбаченому розділом VII ЦПК, або у позовному провадженні». У справі, що переглядається, установивши, що спір фактично виник між ОСОБА_1 та ОСОБА_2 з приводу розміру заборгованості зі сплати аліментів та отриманих боржником доходів із урахуванням обставин відчуження спільного сумісного майна подружжя, апеляційний суд дійшов правильного висновку про доцільність вирішення спору в позовному провадженні».

Таким чином, позивач ОСОБА_1 як стягувач вправі звернутись до суду зі скаргою щодо розміру заборгованості зі сплати аліментів у порядку виконання судового рішення. Проте наявність такого права не позбавляє її можливості подати до суду позов до відповідача про стягнення заборгованості зі сплати аліментів у порядку позовного провадження.

Постанова ВС від 26 січня 2022 року у справі № 682/1277/20 (провадження № 61-1886св21)

Розмір заборгованості зі сплати аліментів обчислюється державним виконавцем, приватним виконавцем, а в разі виникнення спору - судом. Здійснення розрахунку заборгованості за аліментами платника аліментів, який є ФОП і перебуває на спрощеній системі оподаткування, державний виконавець має проводити відповідно до вимог частини другої статті 195 СК України, тобто виходячи із середньої заробітної плати працівника для даної місцевості, а не виходячи з повного доходу як боржника як ФОП.

Постанова ВС від 03 листопада 2021 року у справі № 521/260/20 (провадження № 61-6091св21)

Юрисдикція скарг на постанови державного виконавця про накладення штрафу у зв'язку з наявною заборгованістю зі сплати аліментів

Поняття штрафу, вжито у частині другій статті 74 Закону № 1404-VIII, стосується випадків покладення відповідальності на боржника за невиконання рішення, та його стягнення проводиться на користь держави.

У той час як суми штрафів за невиконання судових рішень про стягнення аліментів, передбачені частиною чотирнадцятою статті 71 Закону № 1404-VIII, перераховуються на користь стягувача аліментів.

Це дає можливість тлумачити частину другу статті 74 Закону № 1404-VIII таким чином, що оскарження постанов виконавців про накладення штрафу у зв'язку з наявністю заборгованості зі сплати аліментів має відмінний порядок від оскарження постанов виконавців про накладення інших штрафів, які розглядаються в порядку адміністративного судочинства.

Оскільки предметом регулювання за5 указаними нормами (*стаття 195 СК України, стаття 71 Закону № 1404-VIII*) є як визначення розміру заборгованості за аліментами, так і накладення штрафів за наявності заборгованості, порядок вирішення спору як щодо розміру заборгованості, так і про накладення штрафу з огляду на наявність заборгованості має відбуватися у межах однієї юрисдикції - у порядку цивільного судочинства, що буде відповідати принципам верховенства права та ефективності провадження як механізму судового захисту.

Велика Палата Верховного Суду висноує, що скарга на постанову державного виконавця про накладення штрафу у зв'язку з наявною заборгованістю зі сплати аліментів підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, оскільки така постанова не є постановою про накладення штрафу в розумінні частини другої статті 63 Закону № 1404-VIII, яка підлягає оскарженню до суду в порядку, визначеному частиною другою статті 74 цього Закону, тобто в порядку адміністративного судочинства.

Велика Палата Верховного Суду відступає від правового висновку, викладеного у постанові Великої Палати Верховного Суду від 04 березня 2020 року у справі № 682/3112/18, в якій, зокрема, оскаржувалася постанова державного виконавця про накладення штрафу у зв'язку з наявною заборгованістю зі сплати аліментів, про те, що відповідно до частини другої статті 74 Закону № 1404-VIII скарга на постанову державного виконавця про накладення штрафу підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства.

Особливості виконання судових рішень у справах, які стосуються стягнення аліментів під час дії воєнного стану

Закон України «Про внесення змін до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» від 15 березня 2022 року № 2129-IX (набув чинності з 25 березня 2022 року)

«10². Тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України ... припиняється звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інший дохід боржника (крім рішень про стягнення аліментів та рішень, боржниками за якими є громадяни Російської Федерації).

Забороняється відкриття виконавчих проваджень та вжиття заходів примусового виконання рішень на території адміністративно-територіальних одиниць, які тимчасово окуповані внаслідок військової агресії Російської Федерації, у період такої окупації.

За рішенням про стягнення аліментів підприємства, установи, організації, фізичні особи, фізичні особи-підприємці, які здійснюють відрахування з заробітної плати, пенсії, стипендії та інших доходів боржника, перераховують стягнуті кошти на визначений у заяві або зверненні стягувача рахунок, а у разі відсутності реквізитів рахунка стягувача – на відповідний рахунок органу державної виконавчої служби, приватного виконавця».

Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України» від 15 березня 2022 року № 2138-IX (набув чинності 20 березня 2022 року)

«Внести до Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 26, ст. 892 із наступними змінами) такі зміни:

1. Статтю 1 доповнити частиною третьою такого змісту:

"3. Дата початку тимчасової окупації територій, передбачених пунктом 3 частини першої статті 3 цього Закону, визначається рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію указом Президента України».

До сім'ї своїх батьків, незалежно від місця проживання, належать лише діти, крім повнолітніх дітей, які створили свою сім'ю.

Постанова ВС від 07 лютого 2022 року у справі № 368/963/20-ц

Рівність прав батьків щодо дитини є похідною від прав та інтересів самої дитини на гармонійний розвиток та належне виховання, тому під час вирішення спору про визначення місця проживання дитини, у першу чергу повинні бути визначені та враховані інтереси дитини, виходячи із об'єктивних обставин спору, а потім – права батьків.

Постанова ВС від 30 березня 2021 року у справі № 542/1428/18 (провадження № 61-18612св19)

Проживання батьків за однією адресою не є підставою для відмови у задоволенні позову про визначення місця проживання дитини (дітей) разом з одним із них.

Постанова ВС від 18 березня 2021 року у справі № 288/39/20 (провадження № 61-17698св20)

Поведінка особи, яка свідомо змінює країну проживання, не бере участі у вихованні дитини, свідчить про її ухилення від виконання батьківських обов'язків у розумінні статті 164 СК України і може бути підставою для позбавлення цієї особи батьківських прав щодо дитини.

Постанова ВС від 26 квітня 2022 року у справі № 520/8264/19

Під час вирішення спору про забезпечення повернення дитини до країни проживання слід звертати увагу, коли розпочато процедуру повернення такої дитини. У разі якщо судова процедура повернення дитини до країни проживання розпочата до спливу річного строку з моменту викрадення, варто застосовувати положення частини першої статті 12 Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей.

Постанова ВС від 20 липня 2022 року у справі № 757/32690/20-ц (провадження № 61-1355св22)

Скасування усиновлення

Відмовляючи у задоволенні позовних вимог, суд першої інстанції, з висновками якого погодився суд апеляційної інстанції, виходив з того, що наведені позивачами обставини не свідчать про те, що зміна поведінки дитини в негативну сторону, з приводу чого виникли конфліктні відносини, що призвело до ускладнень стосунків між ними, сталася поза волею позивачів, оскільки встановлені у справі обставини вказують на те, що поведінка позивачів також вплинула на їх стосунки з дитиною, адже ОСОБА_3 проживає з позивачами з моменту встановлення над ним опіки - 13 листопада 2009 року, тобто його вихованням позивачі почали займатися коли йому було ще 2 роки 4 місяці. При цьому суди правильно врахували висновок органу опіки та піклування виконавчого комітету Чечелівської районної у м. Дніпрі ради, в якому зазначено, що батьки злісно ухиляються від виконання та утримання дитини, тому скасування усиновлення дитини є недоцільним.

Надавши оцінку наявним у матеріалах справи доказам та поясненням учасників справи, суди дійшли правильних висновків, що відносини, які виникли між усиновлювачами і дитиною, пов'язані перш за все з конфліктом між ними та ускладнені особливостями перехідного віку дитини.

Неможливість виконання усиновлювачами своїх батьківських обов'язків незалежно від їх волі у стосунках, які склалися між усиновлювачами та дитиною, позивачі не довели і суди не встановили.

Постанова ВС від 27 жовтня 2021 року у справі № 204/586/20 (провадження № 61-8871св21)

Скасування усиновлення не допускається після досягнення дитиною повноліття.

Усиновлення може бути скасоване після досягнення дитиною повноліття, якщо протиправна поведінка усиновленого, усиновлювача загрожує життю, здоров'ю усиновлювача, усиновленого або інших членів сім'ї.

Усиновлення повнолітньої особи може бути скасовано судом за взаємною згодою усиновлювача і усиновленого або на вимогу одного з них, якщо сімейні відносини між ними не склалися.

Таким чином, виключною підставою для скасування усиновлення після досягнення дитиною повноліття може бути лише протиправна поведінка усиновленого, усиновлювача, яка загрожує життю чи здоров'ю усиновленого, усиновлювача чи іншого члена сім'ї.

Скасування усиновлення з підстави, передбаченої частиною третьою статті 238 СК України може мати місце, лише у випадку, якщо було усиновлено вже повнолітню особу, як це передбачено частиною другою статті 208 СК України, і якщо сімейні відносини між усиновленим та усиновлювачем не склалися.

Постанова ВС від 18 березня 2020 року у справі № 445/1559/18 (провадження 61-12627св19)

Ухилення усиновлювачів від виконання своїх обов'язків щодо виховання дитини, їхня відмова від неї і бажання скасувати усиновлення є підставою для позбавлення усиновлювачів батьківських прав щодо такої дитини та стягнення аліментів на її утримання.

Постанова ВС від 23 червня 2022 року у справі № 175/1713/20 (провадження № 61-189св22)

Лише факт заперечення проти позову про позбавлення батьківських прав не свідчить про інтерес до дитини та реальне бажання змінити поведінку на краще, а позбавлення батьківських прав не тягне невідворотних наслідків, оскільки не позбавляє особу спілкуватися з дитиною, бачитися з нею, звернутися до суду з позовом про поновлення батьківських прав.

Постанова ВС від 29 вересня 2021 року у справі № 459/3411/18 (провадження № 61-9303св21)

Озвучена в судовому засіданні думка дитини не є єдиною підставою, яка враховується під час вирішення питання про позбавлення батьківських прав, оскільки вона може бути висловлена під впливом певних зовнішніх факторів, яким дитина через малолітній вік неспроможна надавати об'єктивну оцінку, та не завжди відповідає інтересам самої дитини.

Постанова ВС від 13 липня 2022 року у справі № 705/3040/18 (провадження № 61-19878св21)

Лише факт застосування до одного з батьків запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, який унеможлиблює виконання ним батьківських обов'язків, не є безумовною підставою для позбавлення його батьківських прав.

Постанова ВС від 8 червня 2022 року у справі № 362/4847/20 (провадження № 61-399св22)

У разі доведення відсутності кровного споріднення між особою, яка записана батьком, та дитиною суд постановляє рішення про виключення відомостей про особу як батька дитини з актового запису про її народження, в іншому випадку відмовляє в задоволенні позову.

Постанова ВС від 06 квітня 2021 року у справі № 676/1200/20 (провадження № 61-588св21)

Виключення запису про батьківство є обставиною, що має істотне значення у розумінні частини другої статті 197 СК України, і, відповідно, є підставою для звільнення особи від сплати заборгованості за аліментами, яка утворилась за період, коли така особа була записана батьком дітей.

Постанова ВС від 21 липня 2021 року у справі № 477/1165/20 (провадження № 61-19171св20)

Проживання дитини упродовж тривалого часу у новій сім'ї, створеній її батьком чи матір'ю, відсутність побачень дитини з тим із батьків, з ким не проживає, не є підставами для позбавлення останнього батьківських прав, оскільки це є крайнім заходом впливу, необхідність застосування якого потрібно довести.

Постанова ВС від 17 червня 2021 року у справі № 466/9380/17 (провадження № 61-2175св20)

Визначення місця проживання дітей із батьком, з яким вони безперервно проживали тривалий період в оточенні інших рідних їм людей, забезпечує їх розвиток у безпечному, спокійному і стійкому середовищі та не впливає на взаємини дітей із матір'ю, оскільки не позбавляє її прав і не звільняє від виконання батьківських обов'язків.

Постанова ВС від 21 липня 2021 року у справі № 404/3499/17 (провадження № 61-9074св20)

Належне виконання батьком (матір'ю) батьківських обов'язків щодо малолітньої дитини саме по собі не є безумовною підставою для визначення місця проживання дитини саме з ним (нею).

Постанова ВС від 08 вересня 2021 року у справі № 607/25451/19 (провадження № 61-5840св21)

Під час вирішення питання щодо внесення змін до актового запису про народження дитини і включення до нього відомостей про особу, яка за життя не змогла реалізувати свій намір про визнання батьківства у зв'язку із загибеллю до народження дитини, суд має враховувати право дитини знати свого батька та мати можливість реалізувати спадкові права.

Постанова ВС від 07 липня 2021 року у справі № 336/1357/16-ц (провадження № 61-1452св20)

Бажання дитини, яка досягла 10-річного віку, та її думка має бути заслухана і враховуватися судами під час вирішення питання про визначення її місця проживання.

Постанова ВС від 18 серпня 2021 року у справі № 303/3102/19 (провадження № 61-13918св20)

У справі за позовом одного з батьків про визначення способів участі у вихованні дитини та спілкуванні належним відповідачем є інший з батьків, а не орган опіки та піклування.

Постанова ВС від 15 вересня 2021 року у справі № 757/39693/20 (провадження № 61-13261св21)

При вирішенні питання про відібрання дитини від батька / матері без позбавлення батьківських прав, у разі неможливості передати її родичам, дитина передається органу опіки та піклування для вжиття заходів щодо захисту її особистих і майнових прав та забезпечення її тимчасового влаштування.

Постанова ВС від 3 травня 2022 року у справі № 308/12188/18 (провадження № 61-19974св21)

У разі посилення учасників сімейного спору на факти вчинення одним із них домашнього насильства суд обов'язково повинен перевіряти, чи відбувалося домашнє насильство щодо дитини або за її присутності.

Постанова ВС від 22 червня 2022 року у справі № 757/33742/19-ц (провадження № 61-21029св21)

У разі коли батьки народженої дитини не дійшли згоди щодо її імені та/або прізвища, суд, ураховуючи інтереси обох батьків, може надати запропоноване батьками подвійне ім'я та/або прізвище, що узгоджується із частиною другою статті 145, частиною другою статті 146 СК України.

Постанова ВС від 29 червня 2022 року у справі № 753/7395/20 (провадження № 61-18422св21)

Самі лише факти передачі однією із сторін спору грошових коштів для придбання спірного будинку, купівлі будівельних матеріалів не свідчать про наявність сімейних стосунків між сторонами спору.

Постанова ВС від 21 січня 2021 року у справі № 234/10465/17 (провадження № 61-8281св19)

Правовідносини, в яких позивач просить припинити своє право на частку в майні з отриманням компенсації на свою користь, а не право власності відповідача у спільному майні з виплатою компенсації, є відмінними за своєю природою від статті 365 ЦК України.

Постанова ВС від 09 червня 2021 року у справі № 760/789/19 (провадження № 61-16632св20)

Об'єкт незавершеного будівництва, який зведено за час шлюбу і будівництво якого фактично закінчено, а сам об'єкт експлуатується за своїм функціональним призначенням, може бути визнаний об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Постанова ВС від 18 серпня 2021 року у справі № 359/3859/17 (провадження № 61-437св20)

Сам факт перебування у фактичних шлюбних відносинах без установлення ведення спільного господарства, побуту та бюджету не є підставою для визнання права власності на половину майна за кожною зі сторін. Лише у разі встановлення зазначених вище фактів положення частини першої статті 17 Закону України «Про власність», чинного на момент виникнення правовідносин, вважається правильно застосованим.

Постанова ВС від 12 серпня 2021 року у справі № 438/1673/13-ц (провадження № 61-17441св20)

При встановленні юридичного статусу майна (особисте чи спільне) визначальним є те, коли мали місце факт і дата набуття (створення) такого майна, а не факт реєстрації прав на нього, що може мати місце після розірвання шлюбу.

Постанова ВС від 30 серпня 2021 року у справі № 355/1060/16 (провадження № 61-809св21)

Зміна ставлення однієї зі сторін до наслідків укладеного договору про поділ майна подружжя не свідчить про наявність помилки на момент його укладення і не є підставою для визнання договору про поділ майна подружжя недійсним.

Постанова ВС від 18 листопада 2021 року у справі № 661/1093/20 (провадження № 61-11263св21)

Шлюб за своєю природою не є правочином, тому до вимог про визнання недійсним шлюбу положення ЦК України про правочини не застосовуються. Не застосовуються до таких вимог також положення ЦК України про позовну давність, оскільки вимоги, що впливають зі сімейних правовідносин, виключені зі сфери дії позовної давності.

Постанова ВС від 14 грудня 2021 року у справі № 761/16077/19 (провадження № 61-17134св20)

Лише показання свідків та спільні фотографії не можуть бути підставою для встановлення факту спільного проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу.

Постанова ВС від 08 грудня 2021 року у справі № 531/295/19 (провадження № 61-3071св21)

Грошові кошти, витрачені на придбання нерухомого майна і сплачені за рахунок кредитних коштів під час перебування сторін у фактичних шлюбних відносинах, не можуть бути об'єктом права спільної сумісної власності подружжя та підставою для стягнення частки витрачених коштів на користь одного з колишнього подружжя.

Постанова ВС від 16 лютого 2022 року у справі № 760/16783/15-ц (провадження № 61-13331св21)

За домовленістю сторін шлюбного договору правовий режим майна, набутого під час шлюбу, після укладання шлюбного договору може бути змінений із режиму спільності на режим роздільності.

Постанова ВС від 10 травня 2022 року у справі № 755/5802/20 (провадження № 61-17477св21)

Законодавець розмежував випадки, коли позовна давність для поділу майна подружжя застосовується та коли не застосовується (частина друга статті 74 СК України). У спорах про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, позовна давність не застосовується, коли жінка та чоловік проживають однією сім'єю, і, навпаки, позовна давність застосовується, якщо жінка та чоловік припиняють проживати однією сім'єю.

Постанова ВС від 12 травня 2022 року у справі № 212/10842/19 (провадження № 61-12920св21)

Верховний
Суд

Дякую за увагу!